

LA INFLEXIÓ TONAL FINAL D'ENUNCIATS INTERROGATIUS AMB INTENCIÓ COMUNICATIVA DE DUBTE EN ESPANYOL

Sílvia Planas Morales

Universitat Rovira i Virgili

silvia.planas@urv.cat

Resum:

Aquest estudi forma part d'una recerca sobre la percepció d'enunciats interrogatius amb diferents intencions comunicatives, en alumnes xinesos d'ELE. A l'anàlisi melòdica d'interrogatives totals i parcials, extretes dels diàlegs d'una obra de teatre, s'han trobat cinc tipus d'inflexió tonal final per expressar dubte, estranyesa i incredulitat. L'Anàlisi Melòdica de la Parla s'ha concentrat en el segment de la inflexió final a causa dels problemes dels alumnes xinesos per discriminar i pronunciar adequadament els finals entonatius dels enunciats, perquè la seva llengua no és entonativa.

Paraules clau: Entonació, Interrogatives, ELE, AMP

Resumen:

Este estudio forma parte de una investigación sobre la percepción de enunciados interrogativos con diferentes intenciones comunicativas, en alumnos chinos de ELE. En el análisis melódico de interrogativas totales y parciales, sacadas de los diálogos de una obra de teatro, se han encontrado cinco tipos de inflexión tonal final, para expresar duda, extrañeza e incredulidad. El hecho de centrar el Análisis Melódico del Habla en el segmento de la inflexión final es debido a los problemas de los alumnos chinos para discriminar y pronunciar adecuadamente los finales entonativos de los enunciados, porque su lengua no es entonativa.

Palabras clave: Entonación, Interrogativas, ELE, AMP

Abstract:

The present study is part of a research project on the perception interrogative utterances with different communicative purposes by Chinese students of Spanish (ELE). The pitch analysis of yes/no and wh-interrogatives, obtained from the dialogues of a theatre play, discovered five kinds of final tonal inflexions, for the expression of doubt, awkwardness and disbelief. We have focused the Melodic Analysis of Speech on the final intonation segment because Chinese students have serious trouble to correctly identify and produce these final intonational segments of utterances, for Chinese is not an intonational language.

Keywords: *Intonation, Interrogatives, ELE, MAS*

1. JUSTIFICACIÓ / INTRODUCCIÓ

Aquest estudi forma part d'una investigació sobre la percepció dels estudiants xinesos d'enunciats interrogatius amb les intencions comunicatives de dubte, ironia i indignació (Planas-Morales, en premsa). La finalitat és pràctica: tenir una base teòrica per crear activitats didàctiques adequades.

El alumnes xinesos tenen una llengua que distingeix perfectament les modalitats oracionals mitjançant marques sintàctiques. Això fa que no siguin conscients de la importància dels finals entonatius en espanyol i no els produeixen com cal.

Quan l'alumne xinès entén i pot dominar la funció lingüística de l'entonació pel que fa a la distinció de les modalitats oracionals, a la classe d'ELE per a xinesos es planteja el problema de l'ensenyament-aprenentatge de l'entonació d'enunciats amb diferents intencions comunicatives. Evidentment en la comunicació hi entren altres factors com els culturals i la gestualitat, però primer és imprescindible analitzar els trets melòdics de l'entonació dels enunciats per poder determinar els patrons melòdics que el parlant emprava com a recurs per expressar acústicament la seva intenció comunicativa.

2. OBJECTIUS

L'objectiu és establir els tipus d'inflexió final (IF) que pronuncien els parlants en enunciats amb les intencions comunicatives de dubte, estranyesa i incredulitat.

La recerca se centra en la inflexió final perquè la seva finalitat (l'elaboració d'activitats didàctiques) va adreçada a alumnes xinesos que dominen l'entonació espanyola de les modalitats oracionals a través del mètode de relacionar dels tons xinesos amb la inflexió tonal final (Planas-Morales, 2012).

3. MATERIAL I MÈTODES

Els trets melòdics de l'entonació dels enunciats s'han determinat seguint el mètode d'investigació Anàlisi Melòdica de la Parla (AMP) (Cantero i Font-Rotchés, 2009), però a diferència de la línia general dels treballs del Grup de Recerca en Entonació i Parla (GREP), que és analitzar un corpus de parla espontània, en aquest treball s'analitza un corpus controlat, encara que no es pot pas classificar estrictament com parla de laboratori, ja que es tracta de l'enregistrament dels diàlegs d'una adaptació de l'obra de teatre *Arte* de Jasmina Reza. D'aquest corpus s'han analitzat els 32 enunciats interrogatius amb intenció comunicativa de dubte-estranyesa-incredulitat (Taula 1).

002. ¿Cinco?	047. (<i>¿Mea culpa?</i>) ¿Por qué?
003. ¿Thyssen?	049. ¿Manuela piensa que yo he perdido el sentido del humor?
005. ¿La galería Thyssen ¹ se lo vuelve a quedar por cinco quinientas?	059. ¿Que le eche humor?
007. ¿No habrás pagado cinco millones de pesetas por este cuadro?	061. ¿Anular la boda?
014. ¿Blanco?	070. ¿Cómo puedes Manuela?
022. ¿Dos?	076. ¿No tengo derecho?
023. ¿Tres?	088. ¿Y por qué hablas de nosotros?

¹Handington a l'original

024. ¿Cuatro?	093. ¿Lo has anotado?
025. ¿Cinco kilos?	096. ¿Por qué te enfadas de esa manera?
029. ¿No te das cuenta de la gravedad de todo esto?	105. ¿Tienes una rata?
030. ¿No te molesta?	112. ¿Quieres una aspirina?
035. ¿Te reíste?	116. ¿Ha existido una época de este tipo entre nosotros?
036. ¿Y se rió a gusto?	119. ¿Pe pero qué es lo que son?
038. ¿Bromeas?	122. ¿Me quieres hacer partícipe?
040. ¿Sientes una vibración?	125. ¿Os he fastidiado la noche?
044. ¿Manuela? ²	129. ¿No irás a dibujar sobre el cuadro?

Taula 1. Corpus d'enunciats interrogatius espanyols amb intenció comunicativa de dubte.

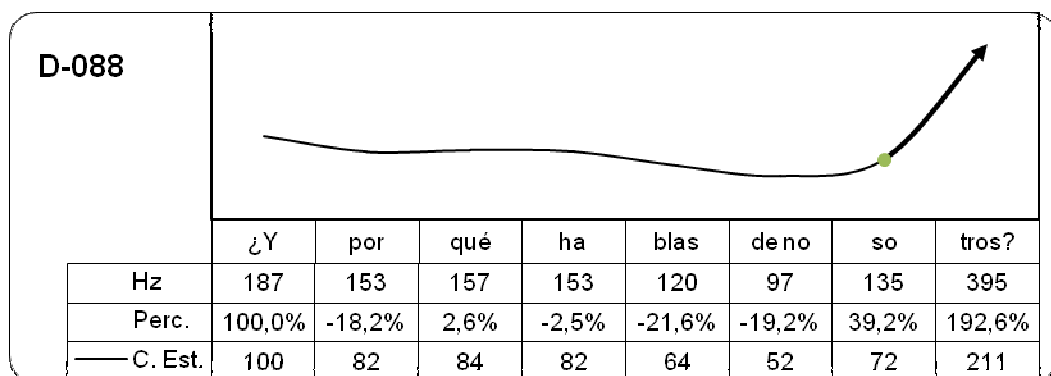
Com que la inflexió final és el segment melòdic que més ens interessa en aquest estudi, a l'anàlisi dels resultats s'ha tingut molt en compte que l'AMP estableix per a les interrogatives una inflexió final ascendent amb els següents valors:

- Entre 70% i 120% d'ascens, si el tonema és /+interrogatiu, -emfàtic, -suspès /.
- Més del 120% d'ascens, quan el tonema és /+interrogatiu, +emfàtic, -suspès /.

4. RESULTATS

De l'anàlisi melòdica de la inflexió final de les corbes melòdiques d'enunciats de dubte s'han estret 5 tipus d'inflexió final:

- IF-1: Inflexió final marcadament ascendent (>120%) (figura 1)
- IF-2: Inflexió final circumflexa (figura 2)
- IF-3: Inflexió final > -50% amb nucli elevat (figura 3)
- IF-4: Inflexió final descendent-ascendent amb nucli elevat (figura 4)
- IF-5: Inflexió final no marcada (figura 5)

Figura 1. Inflexió final marcadament ascendent (IF-1).

² Dels tres personatges masculins originals només se n'ha conservat un (Marcos) i els altres dos han passat a ser personatges femenins (Susana per Sergio i Manuela per Iván).

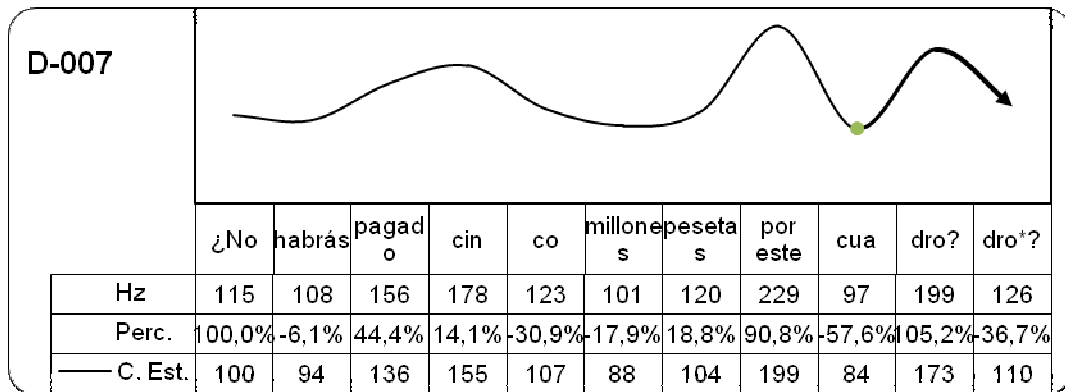

Figura 2. Inflexió final circumflexa (IF-2).

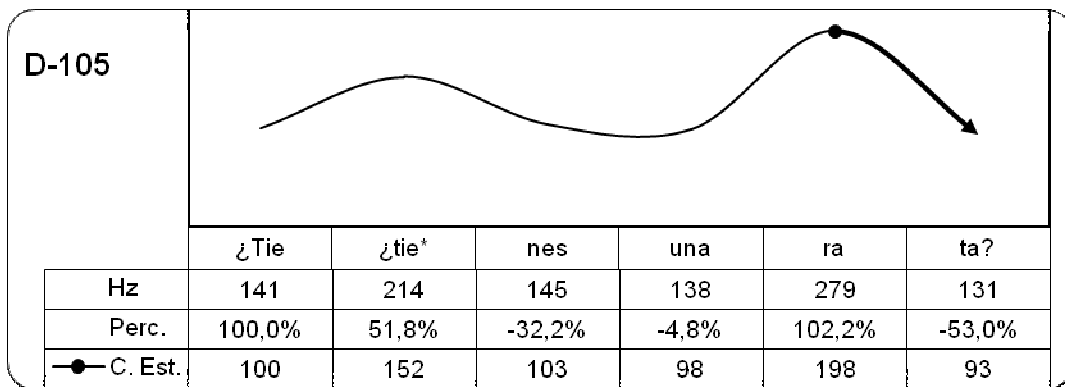

Figura 3. Inflexió final descendent >-50% amb nucli elevat (IF-3).

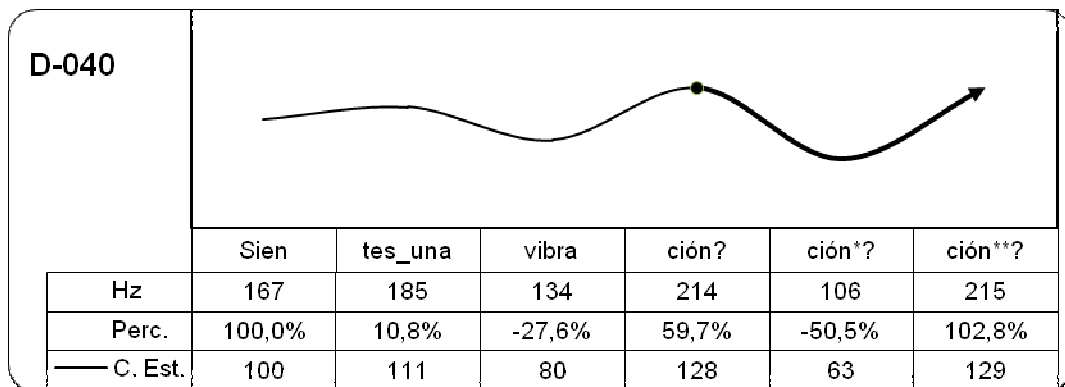
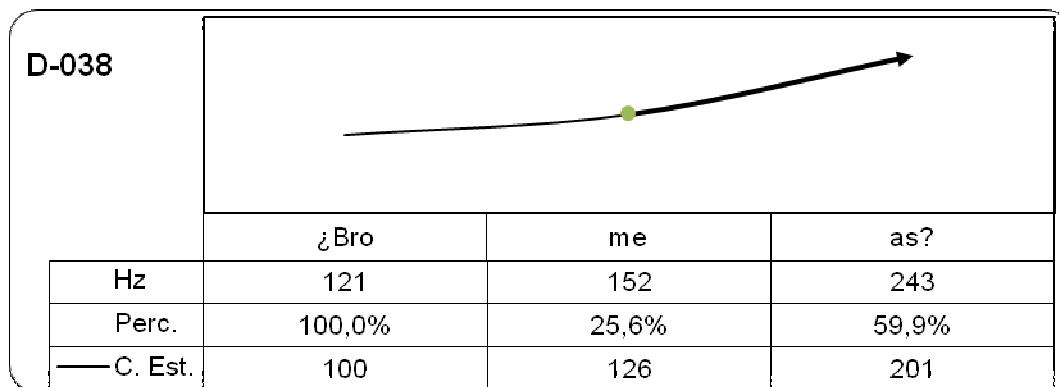

Figura 4. Inflexió final descendent-ascendent amb nucli elevat (IF-4).

Figura 5. Inflexió final no marcada (IF-5).

Amb IF-1 s'han trobat tant oracions interrogatives totals com parcials amb inflexió final que supera el 120% d'ascens, en concret tots s'han trobat per sobre del 125%. Per tant, aquests enunciats interrogatius amb intenció de dubte, incredulitat o certa sorpresa tenen el tonema /+interrogatiu, +emfàtic, –suspès /. A més, quan es tracta d'enunciats monosil·làbics o bisil·làbics, la corba melòdica de l'enunciat és uniformement ascendent

Només s'ha trobat 1 enunciat de dubte amb inflexió final circumflexa (IF-2).

Si no identifiquem el segment melòdic corresponent a la inflexió final, a primer cop d'ull la corba melòdica dels enunciats amb IF-3 sembla que dibuixi una inflexió final circumflexa, quan, de fet, és marcadament descendent perquè s'inicia en una posició molt elevada i el descens presenta valors superiors a -50%.

La IF-4 descriu un final descendent-ascendent que parteix d'un nucli en un pic elevat perquè els enunciats tenen el cos amb la forma de dents de serra del patró melòdic [+emfàtic].

Tanmateix, s'han trobat molts casos d'inflexió tonal final típica de les interrogatives, tant totals com parcials, emeses en context neutre. Per aquest motiu la IF-5 s'ha denominat inflexió final no marcada, en oposició a IF-1, IF-2, IF-3 i IF-4 que presenten inflexions finals que són marques formals entonatives que restringeixen la interpretació dels enunciats (Escandell, 1999). En aquests casos el registre de veu i/o la gestualitat donarien les pistes de la intenció comunicativa.

5. CONCLUSIONS / FUTURES INVESTIGACIONS

Escandell (1999) assenyala que l'esquema entonatiu circumflex, l'entonació uniformement ascendent i l'entonació anticadència a les parcials són marques formals que restringeixen la interpretació dels enunciats. Els resultats obtinguts relacionen IF-2 i IF-3 amb l'esquema entonatiu circumflex, IF-4 amb l'entonació anticadència a les parcials, i IF-1, (quan els enunciats són d'una o dues síl·labes), amb l'entonació uniformement ascendent.

En relació a IF-1, s'haurien de contrastar les corbes melòdiques trobades amb el patró uniformement ascendent de Font-Rotchés i Mateo (2011).

Pel que fa a IF-4, la descripció de la inflexió final descendent-ascendent amb nucli elevat generalitzaria aquest tipus d'inflexió final com a marca formal que restringeix la

interpretació de l'enunciat interrogatiu, independentment de si és interrogativa parcial o total.

La presència del tret d'èmfasi a IF-1 fa pensar que aquest tret es pot trobar en un altre element estructural de la corba melòdica a la resta de l'enunciat interrogatiu.

D'altra banda, com ja s'ha esmentat abans, aquest estudi només és una part d'una recerca més àmplia sobre la percepció melòdica dels enunciats interrogatius de l'espanyol amb diferents intencions comunicatives per part de parlants xinesos.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- CANTERO, F. J.; FONT-ROTCHÉS, D. (2009): «Sobre algunos recursos fónicos del español y su proyección sociopragmática: atenuación y cortesía en la conversación coloquial». *Estudios de Fonética Experimental*, XVIII, 17-32.
- ESCANDELL-VIDAL, M.V. (1999): «Los enunciados interrogativos. Aspectos semánticos y pragmáticos», en Bosque, I. y Demonte, V. (eds.). *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa, Vol 3, cap. 61. 3929-3991.
- FONT-ROTCHÉS, D.; MATEO, M. (2011): « Absolute interrogatives in Spanish: a new melodic pattern». In *Actas do VII congresso internacional da ABRALIN*. 2011, Curitiba (Brasil), 1111-1125.
- PLANAS-MORALES, S. (2012): «Consideraciones y recursos para la enseñanza de oraciones interrogativas españolas en hablantes chinos». En CABEDO NEBOT, A.; INFANTE RÍOS, P. (eds.), *Lingüística XL: El lingüista del siglo XXI*. Madrid: Ediciones SEL, 63-69.
- PLANAS-MORALES, S. (en premsa): «Percepción de los enunciados interrogativos de duda y de enfado *sin* apoyo visual, en alumnos chinos de ELE». *Publicació del SEL-2013*.